

РИНКОВО-ПІДПРИЄМНИЦЬКА ТРАНСФОРМАЦІЯ МОДЕЛІ ВНУТРІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА СІЛЬСЬКИХ АГЛОМЕРАЦІЙ ХАРКІВЩИНИ В УМОВАХ ЙОГО ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

**Турченко М.М., к.е.н., професор,
Харківський національний технічний університет
сізьського господарства ім. П. Василенка**

У статті отримали подальший розвиток ідеї, які відображають сучасну тенденцію становлення бізнесу та зміни способів ведення конкурентної боротьби за досягнення конкурентної переваги у внутрішньому середовищі сільських агломерацій (територій)

Article received the further development of ideas that reflect the modern trend of business and changes in the ways of the competitive struggle for achieving competitive advantage in the domestic environment of rural agglomeracij (Territories)

Постановка проблеми у загальному вигляді. Більше 10 років минуло з часу масового формування у аграрній сфері України підприємств організаційно-правова форма яких формально є безсумнівно ринково-підприємницькою. Але далеко не всі з них спромоглись перейти на режим функціонування, характерний для більшості їх успішно процвітаючих аналогів у зарубіжних розвинених країнах. Цим самим вони продемонстрували відсутність прямої залежності якості господарювання від назви його організаційно-правової форми. Вірність цього припущення підтверджує інформація про вихід валової продукції сільського господарства у розрахунку на один га ріллі за станом на 2005 рік:

- Країни ЄС – близько 2000 євро;
- Україна – близько 280 євро.

Така розбіжність у результатах використання одних і тих же організаційно-правових форм господарювання пояснюється тим, що у розвинених країнах Заходу у другій половині минулого століття були винайдені та успішно впроваджені у життя концепції ESOP*,

* ESOP- програма «Участь персоналу у власності підприємства» яка передбачає реалізацію концепції розосередження капіталу шляхом передачі акцій персоналу.

соціальної відповідальності, інтрапренерства, засад глобального управління нової парадигми управління і стратегічного менеджмента зокрема, а також інших ефективних форм та інструментів управління бізнесом та способів ведення конкурентної боротьби і досягнення конкурентних переваг.

В той же час на Україні лише поодинокі господарюючі суб'єкти аграрного профілю з тих які перейшли на ринково-підприємницькі засади господарської діяльності пішли шляхом продуктивного їх використання. Інші ж продовжують залишатись на засадах командно-адміністративної системи управління їх справами, несумісної із формально одержаною новою ринково-підприємницькою формою господарювання.

Ведучи мову про успішне реформування системи внутрішньогосподарського управління у розвинених країнах Заходу не треба забувати, що воно відбувалось на фоні позитивних зрушень у зовнішньому середовищі першого рівня господарюючих суб'єктів аграрного профілю на яке вони базується. В наших умовах таким середовищем є сільська агломерація або сільська територія. Так, у країнах Європейського Союзу була опрацьована і впроваджена «Європейська Хартія місцевого самоврядування» яка врегульовує проблеми, пов'язані із життєдіяльністю сільських громад, із створенням нових господарських формувань та забезпеченням ефективності їх функціонування, із регулюванням локального міжнародного ринку і забезпечення соціальних умов праці і життя на селі. На жаль, хоча Європейська Хартія місцевого самоврядування вже давно ратифікована Верховною Радою України, її надбання все ще залишаються нереалізованими.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, орієнтованих на здійснення процесу ринково-підприємницької трансформації існуючої моделі внутрішнього середовища сільських агломерацій Харківщини дозволяє прийти до висновку про її невідповідність інтересам опрацювання та реалізації в окремих організаціях аграрного профілю інноваційних проєктів. Явними ознаками наявності такої невідповідності, як видно з рис. 1, є неспроможність і небажання як агропромислових формувань так і закладів та установ соціальної сфери додержуватись вимог нової парадигми управління та Європейської Хартії місцевого самоврядування. А заважає їм це зробити їх неоптимальні виробнича і організаційна структури та не

виправдавши себе командно-адміністративна система управління. Все це відбувається на фоні нераціонального адміністративно-територіального та деградуючого природно-середовищного компонентів внутрішнього середовища адміністративних районів.

Виходом із ситуації, що склалася має бути опрацювання генеральних планів оптимізації адміністративно-територіального устрою в межах адміністративних районів та формування на їх основі локальних (міжгосподарських) виробничих об'єднань кластерного типу.

Формування цілей статті. Ціль даної статті полягає у розкритті практичних аспектів процесу формування та розвитку локального горизонтально інтегрованого виробничого об'єднання, спеціалізованого на виробництві свинини яке базуватиметься на конкретну сільську агломерацію Богодухівського району Харківської області.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Для досягнення цілі даного дослідження була використана модель процесу стратегічного планування. Принципова блок-схема алгоритму цього процесу представлена на рис. 2. Як видно з даного рис., алгоритм загальної стратегії формування базових передумов ринково-підприємницької моделі розвитку сел та сільських агломерацій Богодухівського району має включати шість складових стратегій.

Завдання стратегії 1 полягає у Формуванні самодостатніх стратегічних зон господарювання(СЗГ). В даний час в межах Богодухівського району є 23 сільських агломерацій. З них лише дві можна вважати самодостатніми за площею ріллі близько 5000 га. Це Улянівська (6728,4 га) та Іваношійчинська (4938,3 га). Тому у подальшому визнано доцільним сформувати дев'ять СЗГ найменша з яких контролюватиме 5255,3 га.

Завдання стратегії 2 полягає у формуванні раціональної внутрішньорайонної системи спеціалізації та концентрації тваринництва згідно з якою запроєктовані на перспективу дев'ять СЗГ матимуть спеціалізацію:

- сім – на виробництві молока;
- одна – на виробництві яловичини;
- одна – на виробництві свинини.

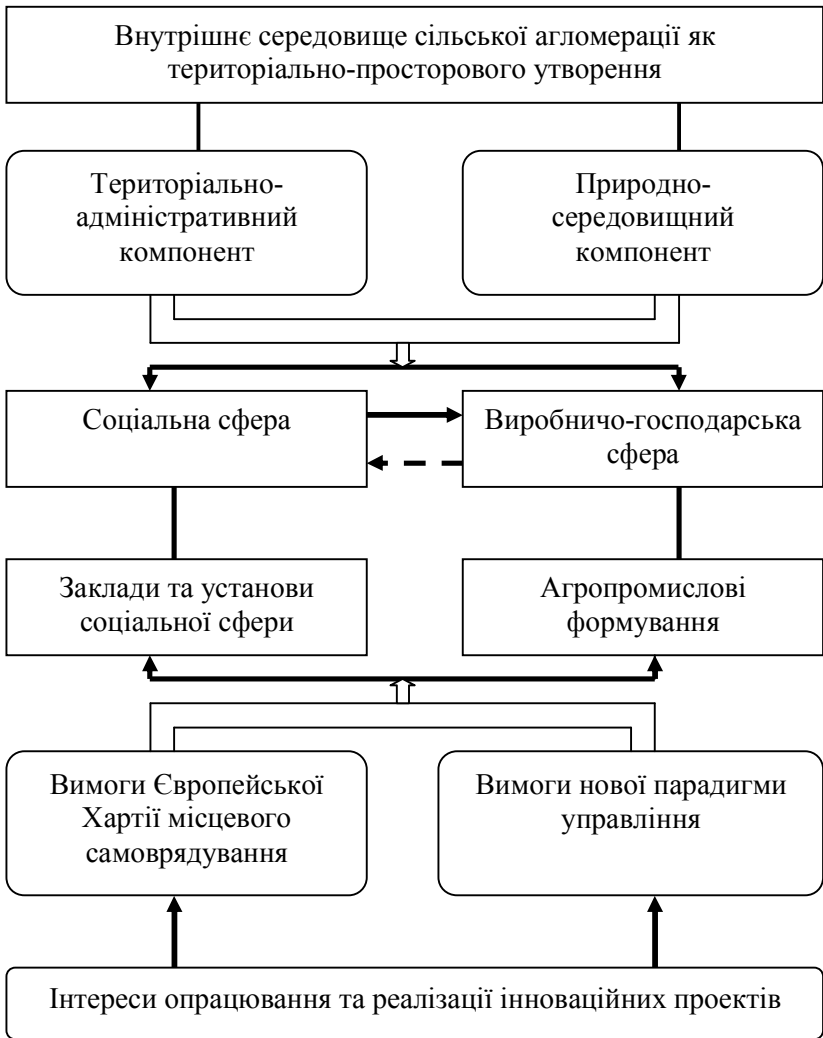

Рис. 1. Принципова блок-схема процесу ринково-підприємницької трансформації внутрішнього середовища сільської агломерації в умовах глобалізації.

Незалежно від спеціалізації в будь-якій СЗГ може бути впровадженна, а може бути і не впроваджена мікробіологічна технологія виробництва органічних добрив і біогазу. Цілком зрозуміло, що більш бажаною є перша можливість.

Завдання стратегії 3 полягає у обґрунтуванні одного з двох можливих варіантів розподілу потреби у поголів'ї сільськогосподарських тварин між окремими організаціями аграрного профілю які базуються на загальну для них сільську агломерацію:

- європейський (фрагмент 3.1 рис.2);
- американський (фрагмент 3.2 рис.2).

Як видно з рис. 2, американський спосіб може бути виправданим лише за умови реалізації стратегії 4: формування локальних горизонтально інтегрованих виробничих об'єднань кластерного типу. Її реалізація знаменуватиме утвердження в межах сільської агломерації збалансованого гарантованого локального ринку органічних добрив та продукції зернофуражних та кормових культур. Статус його суб'єктів автоматично одержуватимуть організації-учасники локального інтегрованого виробничого об'єднання.

Реалізація стратегії 4 створює умови для переходу до реалізації стратегії 5, завдання якої полягає у формуванні оптимальної виробничої структури окремих організацій аграрного профілю. Цілком зрозуміло, що вона багато в чому залежатиме від попиту локального ринку.

Нарешті, реалізація стратегія 5 дозволить перейти до реалізації стратегії 6, завданням якої є формування оптимальної організаційної структури аграрного профілю. Адже вона не зможе бути оптимальною за умови якщо базуватиметься на неоптимальну виробничу структуру господарської організації.

Висновки.

1. Всі організації аграрного профілю у ході реформування аграрної сфери України перейшли на ринково-підприємницькі форми господарювання. Але далеко не всі з них продемонстрували режим функціонування характерний для їх успішно процвітаючих аналогів у розвинених країнах Заходу.

2. Основною причиною згаданого вище феномену є невміння, а у ряді випадків і не бажання скористатись зарубіжним досвідом щодо формування високопродуктивних ринково-підприємницьких внутрішнього середовища господарських суб'єктів аграрного профілю та їх зовнішнього середовища першого порядку, тобто внутрішнього середовища сільських територій.

Рис. 2 Алгоритм стратегії розв'язання соціально-економічних проблем в селах і сільських агломераціях Богодухівщини

3. Аналіз останніх досліджень та публікацій, орієнтованих на здійснення процесу ринково-підприємницької трансформації існуючої моделі не сумісні з інтересами опрацювання та реалізації інноваційних проектів.

4. Існуючі моделі закладів і установ соціальної сфери, а також і агропромислових формувань не розраховані на сприйняття надбань нової парадигми управління і стратегічного менеджмента зокрема, а також ідей глобального управління.

5. Сприйняття надбань нової парадигми управління і стратегічного менеджменту окремими господарюючими суб'єктами аграрного профілю відбуватиметься тим швидше чим швидше вони увійдуть до складу локальних інтегрованих виробничих об'єднань кластерного типу та до складу стратегічних зон господарювання (СЗГ) та глобальних корпорацій.

Література.

1. Євтушевський В. А. Основи корпоративного управління: Навч. посіб. -К.: Знання - Прес, 2002. - 317 с.

2. Кириленко І. Г. Трансформація соціально-економічних перетворень у сільському господарстві України: проблеми, перспективи. - К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2005, 452 с.

3. Королев Ю. Б., Коротнев В. Д, Кочетова Г. Н., Никифорова Е. Н. Менеджмент в АПК / Под ред.. Ю. Б. Королева. - М: Колос, 2000. - 304 с: ил. (Учебники и учебные пособия для студентов высших учебных заведений).

4. Макаренко П. М. Моделі аграрної економіки. К.: ННЦ ІАЕ, 2005 - 682с.

5. Менеджмент. Навчальний посібник - Вінниця: НОВА КНИГА, 2006 -416 с.

6. Стратегічний менеджмент/ Под. ред.. А. Н. Петрова - СПб. Питер, 2008 ~ 496 с.

7. Управление организацией: Учебник / Под ред.. А. Г. Поршнева, З. П. Румянцевой, Н. А. Саломатина - 2-е узд. перераб. и доп. - М.: ИНФРА - М, 2002. - 569 с.

8. Черняков Б. АПК США: мифы и реальность // Сельская жизнь. - 2001. -3 апр.

9. Экономика предприятия: Учебник / Под. ред. проф. Волкова. - М: ИНФРВ-М, 1998-416 с.